

Tiran Ejderha'nın Masalı

Nick Bostrom (Tercüme: Ali Tarim-Serkan Can)

Homepage: www.nickbostrom.com

©*Journal of Medical Ethics*, 2005, Vol. 31, No. 5, pp 273-277

[[Pdf](#) olarak da mevcuttur] [Turkish]

Bir zamanlar, gezegen dev bir ejderha tarafından zorbalığa uğradı. Ejderha en büyük katedralden bile daha uzundu ve kalın siyah pullarla kaplıydı. Kırmızı gözleri nefretle parlıyordu ve korkunç çenelerinden sürekli kötü kokulu sarımsı-yeşil balçık akıyordu. İnsanoğlundan kan donduran bir haraç talep etti: Doymak bilmeyen iştahını tatmin etmek için her akşam karanlık bastırmaya başladığında tiran-ejderhanın yaşadığı dağın eteğine on bin kadın ve erkek teslim edilmek zorundaydı. Bazen ejderha, dağın eteklerine vardıklarında bu talihsiz ruhları yutardı; bazen de onları, sonunda tüketilmeden önce aylar veya yıllar boyunca solup gidecekleri dağa kilitletti.

Tiran-ejderhanın verdiği sefalet hesaplanamazdı. Her gün hunharca katledilen on bin kişiye ek olarak, ölen sevdiklerinin yasını tutmak zorunda bırakılan anneler, babalar, eşler, kocalar, çocuklar ve arkadaşlar da vardı.

Bazı insanlar ejderhayla savaşmaya çalıştı ama cesur mu yoksa aptal mı olduklarını söylemek zordu. Rahipler ve büyücüler lanetler yağdırdılar ama hepsi boşunaydı. Kükreyen cesaretleriyle ve demircilerin üretebileceği en iyi silahlarla donanmış savaşçılar ona saldırdı, ancak saldırmak için yeterince yaklaşımadan ejderhanın ateşi tarafından yakıldılar. Kimyagerler zehirli binalar hazırladılar ve ejderhayı onları yutması için kandırdılar, ancak görünen tek etki ejderhanın iştahını daha da artırmaktı. Ejderhanın pençeleri, çeneleri ve ateşi o kadar etkiliydi ki, pullu zırhı o kadar zapt edilemez ve tüm doğası onu herhangi bir insan saldırısına karşı yenilmez kılıcak kadar sağlamdı.

Zorbayı yenmenin imkânsız olduğunu gören insanların ejderhanın emirlerine itaat etmekten ve korkunç haracı ödemekten başka seçenekleri yoktu. Seçilenler her zaman yaşlılardı. Yaşlı insanlar, gençler kadar dinç ve sağlıklı ve bazen daha akıllı olsalar da onlar en azından birkaç on yıllık yaşamdan zevk almışlardı. Zenginler, kendilerini almaya gelen inzibatlara rüşvet vererek kısa bir süreliğine rahatlayabilirler; ama anayasaya göre hiç kimse, hatta kralın kendisi bile sırasını süresiz olarak erteleyemezdi.

Ruhani adamlar, ejderha tarafından yenilmekten korkanları (ki çoğu bunu alenen inkâr etse de hemen hemen herkesi içeriyordu) ölümden sonra başka bir yaşam, ejderha belasından arınmış bir yaşam vaat ederek teselli etmeye çalıştılar. Diğer hatipler, ejderhanın doğal düzende bir yeri olduğunu ve ejderhanın beslenmesinin ahlaki bir hakkı olduğunu savundu. Ejderhanın midesine girmenin insan olmanın bir parçası olduğunu söylediler. Diğerleri ise hala ejderhanın insan türü için iyi olduğunu çünkü nüfus büyüklüğünü düşük tuttuğunu iddia ediyorlardı. Bu argümanların endişeli ruhları ne kadar ikna ettiği bilinmiyor. Çoğu insan, onları bekleyen korkunç sonu düşünmemeye çalışarak bu sorunla başa çıkmaya çalıştı.

Yüzyıllar boyunca bu umutsuz durum devam etti. Artık kimse toplam ölü sayısını ya da öksüzlerin dökülen gözyaşlarını saymadı. Hayattan beklentiler yavaş yavaş duruma uyum sağlamış ve tiran-ejderha hayatın bir gerçeği haline gelmişti. Direnmenin bariz faydasızlığı göz önüne alındığında, ejderhayı öldürme girişimleri sona ermişti. Bunun yerine, çabalar şimdi onu sakinleştirmeye odaklandı. Ejderha zaman zaman şehirleri yağmalarken, yemek için talep ettiği yaşamların dağına zamanında teslim edilmesinin bu saldırıların sıklığını azalttığı bulundu.

Ejderha yemi olma sıralarının her zaman yaklaştığını bilen insanlar, daha erken ve daha sık çocuk sahibi olmaya başladılar. Bir kızın on altıncı doğum gününde hamile kalması alışılmadık bir şey değildi. Çiftler genellikle bir düzine çocuk doğururdu. Böylece insan nüfusunun azalması ve ejderhanın aç kalması engellenmiş oldu.

Bu yüzyıllar boyunca, iyi beslenen ejderha yavaş ama istikrarlı bir şekilde büyüdü. Neredeyse üzerinde yaşadığı dağ kadar büyük olmuştu. Ve iştahı da orantılı olarak artmıştı. On bin insan bedeni artık karnını doldurmaya yetmiyordu. Artık her akşam karanlığın başlangıcında tiran-ejderha dağın eteğine teslim edilmek üzere seksen bin insan talep ediyordu.

Kralın aklını ölümlerden ve ejderhanın kendisinden daha çok meşgul eden şey, her gün bu kadar çok insanı toplayıp dağa taşımanın lojistiği idi. Bu kolay bir iş değildi.

Süreci kolaylaştırmak için kral bir demiryolu hattı inşa ettirdi; ejderhanın meskenine giden iki düz parlak çelik hat. Her yirmi dakikada bir, insanlarla dolu bir dağ terminaline bir tren gelir ve boş dönerdi. Mehtaplı gecelerde, bu trende seyahat eden yolcular, kafalarını dışarı çıkarabilecekleri pencereler olsaydı, önlerinde ejderha ve dağın ikili silüetini ve parıldayan iki kırmızı gözü görebilirlerdi: Bir çift dev deniz fenerinden gelen, yok olmaya giden yolu işaret eden ışınlar gibi.

Kral tarafından çok sayıda hizmetçi ejderhaya giden haracı organize etmek için istihdam edildi. Sıranın kime geldiğini takip eden kayıt memurları vardı. Belirlenen kişileri getirmek için özel arabalarla gönderilecek olan insan toplayıcıları vardı. Hizmetçiler, genellikle son derece hızlı seyahat ederek, yüklerini ya bir tren istasyonuna ya da doğrudan dağa götürürlerdi. Aile üyelerini ejderhaya yem olarak gönderdikleri için artık geçimlerini sağlayamayacak durumda olan ailelere ödenen emekli maaşlarını yöneten memurlar vardı. Ejderhaya giderken mahkûmlarla birlikte seyahat eden, ıstıraplarını alkolle ve ilaçlarla hafifletmeye çalışan insanları avutan görevliler vardı.

Ayrıca, bu lojistik süreçlerin nasıl daha verimli hale getirilebileceğini araştıran bir ejderologlar kadrosu da vardı. Bazı ejderologlar ayrıca ejderhanın fizyolojisi ve davranışı üzerine çalışmalar yaptılar ve numuneler topladılar - dökülen pulları, çenelerinden akan balçık, kayıp dişleri ve insan kemiği parçalarıyla lekelenmiş dışkıları. Tüm bu öğeler özenle açıklanmış ve arşivlenmiştir. Canavar ne kadar çok anlaşılırsa, yenilmezliğinin genel algısı o kadar doğrulandı. Özellikle siyah pulları, insanoglunun bildiği herhangi bir malzemedenden daha sertti ve zırhında bir çizik atmanın bile bir yolu yok gibiydi.

Tüm bu faaliyetleri finanse etmek için kral, halkından ağır vergiler aldı. Zaten ekonominin yedide birini oluşturan ejderhayla ilgili harcamalar, ejderhanın kendisinden bile daha hızlı büyüyordu.

İnsanlık meraklı bir türdür. Arada bir, birilerinin aklına iyi bir fikir gelir. Diğerleri fikri kopyalar ve ona kendi iyileştirmelerini ekler. Zamanla, birçok harika araç ve sistem geliştirildi. Bu cihazlardan bazıları - hesap makineleri, termometreler, mikroskoplar ve kimyagerlerin sıvıları kaynatmak ve damıtmak için kullandıkları cam şişeler- fikir üretme sürecini hızlandıran fikirler de dâhil olmak üzere yeni fikirlerin üretilmesini ve denenmesini kolaylaştırmaya hizmet eder.

Böylece, eski çağlarda neredeyse algılanamayacak kadar yavaş bir hızla dönen büyük icat çarkı yavaş yavaş hızlanmaya başladı.

Bilgeler, teknolojinin insanların uçmasına ve daha birçok şaşırtıcı şey yapmasına olanak sağlayacağı bir günün geleceğini tahmin ediyordu. Diğer bazı bilgiler tarafından büyük saygı duyulan, ancak tuhaf tavırları yüzünden toplumdan dışlanmış münzevi bir bilge, teknolojinin sonunda ejderhayı öldürebilecek bir mekanizma inşa etmeyi mümkün kılacağını tahmin edecek kadar ileri gitti.

Ancak kralın bilginleri bu fikirleri reddetti. İnsanların uçamayacak kadar ağır olduğunu ve hafif olsalar dahi tüylerinin olmadığını söylediler. Tiran-ejderhanın öldürülebileceğine dair imkânsız fikre gelince, buna benzer girişimlerin yüzlercesi tarih kitaplarında da yer alıyordu. Ancak bunlardan hiçbiri başarılı olmamıştı. Bir mektup bilgini daha sonra, ölümünü önceden bildirdiği canavar tarafından yutulmak üzere gönderilmiş olan münzevi bilgenin ölümü hakkında, "Bu adamın bazı sorumsuz fikirleri olduğunu hepimiz biliyoruz," diye yazdı, "ama yazıları oldukça eğlenceli ve belki de endişe kültürü hakkında çok şey ortaya koyan ilginç ejderha-dövme edebiyatı türünü mümkün kıldığı için ejderhaya minnettar olmalıyız!"

Bu arada, buluş çarkı dönmeye devam etti. Sadece on yıllar sonra, insanlar uçtu ve başka birçok şaşırtıcı şeyi başardı.

Birkaç ikonoklastik ejderolog, tiran-ejderhaya karşı yeni bir saldırı için tartışmaya başladı. Ejderhayı öldürmenin kolay olmayacağını söylediler, ancak ejderhanın zırhından daha sert bir malzeme icat edilebilirse ve bu malzeme bir tür mermiye dönüştürülebilirse, o zaman belki bu başarı mümkün olabilirdi. İlk başta, ikonoklastların fikirleri, bilinen hiçbir malzemenin ejderha pullarından daha sert olmadığı gerekçesiyle ejderolog akranları tarafından reddedildi. Ancak uzun yıllar problem üzerinde çalıştıktan sonra, ikonoklastlardan biri, belirli bir kompozit malzemedan yapılmış bir nesne tarafından bir ejderha pulunun delinebileceğini göstermeyi başardı. Daha önce şüpheli olan birçok ejderolog bunun üzerine ikonoklastlara katıldı. Mühendisler, bu malzemedan devasa bir mermi yapılabileceğini ve ejderhanın zırhını delmek için yeterli güçle fırlatılabileceğini hesapladılar. Bununla birlikte, gerekli miktarda kompozit malzemenin imalatı pahalı olacaktır.

Birkaç seçkin mühendis ve ejderologdan oluşan bir grup, krala, ejderha karşıtı mermiyi inşa etmek için fon talep eden bir dilekçe gönderdi. Dilekçenin gönderildiği sırada kral, ordusunu bir kaplana karşı savaşa götürmekle meşguldü. Kaplan bir çiftçiyi öldürmüş ve ardından ormanda kaybolmuştu. Kırsal kesimde kaplanın çıkıp tekrar saldırabileceğine dair yaygın bir korku vardı. Kral ormanı kuşattı ve birliklerine ormanın içinden geçmelerini emretti. Seferin sonunda kral, muhtemelen canı olan da dâhil olmak üzere ormandaki 163 kaplanın hepsinin avlanıp öldürüldüğünü ilan etti. Ancak seferin kargaşası sırasında dilekçe ya kaybolmuş ya da unutulmuştu.

Dilekçe sahipleri bu nedenle başka bir itiraz gönderdi. Bu sefer kralın sekreterlerinden birinden, kralın yıllık ejderha idaresi bütçesini gözden geçirdikten sonra isteklerini dikkate alacağını söyleyen bir yanıt aldılar. Bu yılın bütçesi, bugüne kadarki en büyük bütçeydi ve dağa yeni bir demiryolu hattının finansmanını içeriyordu. Orijinal demiryolu artan trafiği artık destekleyemediği için ikinci bir demiryolu gerekli görüldü (tiran-ejderhanın talep ettiği haraç, her akşam karanlığın başlangıcında dağın eteğine teslim edilmek üzere yüz bine yükselmışti). Ancak, bütçe nihayet onaylandığında, ülkenin ücra bir köşesinden raporlar geliyordu. Bir köy çingiraklı yılan istilasından mustarıptı ve Kral, ordusunu harekete geçirmek ve bu yeni tehdidi yenmek için acilen şehirden ayrılmak zorunda kaldı. Ejderha karşıtlarının itiraz dilekçesi, kale bodrumundaki tozlu bir dolapta dosyalandı.

Anti-ejderhacılar ne yapılması gerektiğine karar vermek için tekrar bir araya geldiler. Tartışma canlandı ve gece geç saatlere kadar devam etti. Nihayet meseleyi halka götürmeye karar verdiklerinde neredeyse şafak sökmek üzereydi. Sonraki haftalarda ülkeyi dolaştılar, halka açık konferanslar verdiler ve tekliflerini dinleyen herkese açıkladılar. İlk başta, insanlar şüpheliydi. Okulda onlara tiran-ejderhanın yenilmez olduğu ve talep ettiği fedakârlıkların hayatın bir gerçeği olarak kabul edilmesi

gerektiği öğretilmişti. Yine de yeni kompozit malzemeyi ve merminin tasarımlarını öğrendiklerinde birçoğunun merakı canlandı. Artan sayıda vatandaş ejderha karşıtı derslere akın etti. Aktivistler, öneriyi desteklemek için halk mitingleri düzenlemeye başladı.

Kral bu toplantıları gazetede okuyunca danışmanlarını çağırđı ve onlara bu konuda ne düşündüklerini sordu. Ona gönderilen dilekçeler hakkında bilgi verdiler, ancak ona anti-ejderhaların öğretilerinin kamuoyunda huzursuzluğa neden olan birer baş belalarından ibaret olduğunu söylediler. Halkın tiran-ejderha haracının kaçınılmazlığını kabul etmesinin toplumsal düzen için çok daha iyi olduğunu söylediler. Tiran ejderhanın varlığı ve haraç yönetimi, ejderha katledilirse kaybedilecek birçok iş sağladı. Ejderhanın fethinden gelen bilinen hiçbir sosyal iyilik yoktu. Her halükarda, iki askeri seferden ve ikinci demiryolu hattı için ayrılan fondan sonra kralın kasası şu anda neredeyse boştu. Çingiraklı yılan istilasını yendiği için büyük bir popüleriteye sahip olan kral, danışmanlarının argümanlarını dinledi, ancak ejderha karşıtı dilekçeyi görmezden geldiği görülürse halk desteğinin bir kısmını kaybedebileceğinden endişelendi. Bu nedenle, açık bir duruşma yapmaya karar verdi. Önde gelen ejderologlar, devlet bakanları ve halkın ilgili üyeleri bu duruşmaya katılmaya davet edildi.

Toplantı yılın en karanlık gününde, Noel tatilinden hemen önce, kraliyet kalesinin en büyük salonunda gerçekleşti. Salon son koltuğa kadar doluydu ve insanlar koridorlarda kalabalıklaşıyordu. Ruh hali, normalde çok önemli savaş zamanları için ayrılmış ciddi bir yoğunlukla yüklüydü.

Kral herkesi karşıladıktan sonra sözü, ejderha karşıtı teklifin arkasındaki önde gelen bilim insanına, yüzünde ciddi, neredeyse sert bir ifade olan bir kadına verdi. Yüzündeki sert ifadeyle bilim insanı önerilen cihazın nasıl çalışacağını ve gerekli miktarda kompozit malzemenin nasıl üretilebileceğini açık bir dille açıkladı. Talep edilen fon miktarı göz önüne alındığında, ejderhayı öldürecek kompozitin yapımı on beş ila yirmi yıl içinde tamamlanabilirdi. Daha da büyük miktarda fonla, bunu on iki yıl gibi kısa bir sürede yapmak mümkündü. Ancak, işe yarayacağını kesin bir garantisi yoktu. Kalabalık onun sunumunu dikkatle izledi.

Yanında kralın ahlak konusunda baş danışmanı, oditoryumu kolayca dolduran gür sesi olan bir adam vardı:

“Bu kadının bilim konusunda haklı olduğunu ve projenin teknolojik olarak mümkün olduğunu kabul edelim, ancak bunun gerçekten kanıtlandığını düşünmüyorum. Şimdi ejderhadan kurtulmamızı istiyor. Muhtemelen, ejderha tarafından çiğnenmeme hakkına sahip olduğunu düşünüyor. Ne kadar da dik kafalı ve küstahça. İnsan hayatının sonluluğu, bilse de bilmesede her insan için bir nimettir. Yapılması çok uygun bir şey gibi görünen ejderhadan kurtulmak, insanlık onurumuzu zedeler. Ejderhayı öldürmekle meşgul olmak, hayatımızın doğal olarak işaret ettiği özlemleri tam olarak anlamaktan, sadece hayatta kalmaktan ziyade iyi yaşamaktan bizi saptıracaktır. Bir insanın, hayatın ne için kullanılacağına dair bazı yüksek sorular hakkında endişelenmeden, vasat hayatını mümkün olduğunca uzun süre sürdürmek istemesi alçaltıcıdır, evet alçaltıcıdır. Ama size söylüyorum, ejderhanın doğası insanları yemektir ve kendi türümüze özgü doğamız gerçekten ve asil bir şekilde ancak onun tarafından yenilerek yerine getirilir...”

Seyirciler bu son derece süslü konuşmacıyı saygıyla dinlediler. Danışmanın konuşması o kadar anlamlıydı ki, kimse konuşmanın özünü tam olarak anlayamasa da arkasında konuşmada bazı derin düşüncelerin olduğu duygusuna kapılmamak çok zordu. Elbette, kralın atadığı bu kadar seçkin bir kişiden gelen sözler derin bir öze sahip olmalıdır.

Sıradaki konuşmacı, nezaketi ve adanmışlığı nedeniyle geniş çapta saygı duyulan bir ruhani bilgeydi. Ruhani bilge podyuma çıkarken seyircilerden küçük bir çocuk bağırdı: "Ejderha kötü!"

Çocuğun ebeveynlerinin yüzü kırmızıya döndü ve çocuğu azarlayarak susturmaya çalıştılar. Ama bilge, "Bırak çocuk konuşsun. Muhtemelen benim gibi yaşlı bir aptaldan daha akıllıdır."

İlk başta, çocuk hareket edemeyecek kadar korkmuştu ve kafası karışmıştı. Ama bilgenin yüzündeki samimi gülümsemeyi ve uzatılan eli görünce, itaatkâr bir şekilde bilgenin elini tuttu ve bilgeyi podyuma kadar takip etti. "Şimdi, cesur küçük bir adam var," dedi bilge. Bilge sordu: "Ejderhadan korkuyor musun?"

"Büyükkannemi geri istiyorum" dedi çocuk.

"Ejderha büyükkanneni mi aldı?"

"Evet," dedi çocuk, iri, korkmuş gözlerinden yaşlar fışkırarak. "Büyükkanne bana Noel için zencefilli kurabiye yapmayı öğreteceğine söz verdi. Zencefilli kurabiye ve içinde yaşayacak küçük zencefilli kurabiye adamlardan küçük bir ev yapacağımızı söyledi. Sonra beyaz giysili insanlar geldi ve Büyükkanne'yi ejderhaya götürdü... Ejderha kötü ve insanları yiyor... Büyükkannemi geri istiyorum!"

Bu noktada çocuk o kadar çok ağlıyordu ki, bilge onu ailesine geri vermek zorunda kaldı.

O akşam birkaç konuşmacı daha vardı, ancak çocuğun basit ifadesi, kralın bakanlarının şişirmeye çalıştığı retorik balonu patlatmıştı. Halk anti-ejderhaları destekliyordu ve akşamın sonunda kral bile davalarının amacını ve insancılığını anlamıştı. Kral, kapanış konuşmasında basitçe şöyle dedi: "Hadi yapalım!"

Haberin yayılmasıyla sokaklarda kutlamalar başladı. Ejderha karşıtları için kampanya yürütenler birbirlerine kadeh kaldırarak insanlığın geleceğine içtiler.

Ertesi sabah, bir milyar insan uyandı ve mermi tamamlanmadan önce ejderhaya gönderilme sırasının geleceğini fark ettiler. Bir kıvılcım ânına ulaşıldı. Daha önce ejderha karşıtı davaya aktif destek, küçük bir vizyoner grubuyla sınırlıyken, şimdi herkesin aklındaki bir numaralı öncelik ve endişe haline geldi. Soyut "genel irade" kavramı neredeyse elle tutulur bir yoğunluk ve somutluk kazandı. Kitlesele mitingler, mermi projesi için para topladı ve kralı devlet desteğini artırmaya çağırdı. Kral bu çağrılara yanıt verdi. Kral yeni yıl konuşmasında, projeyi yüksek fonla desteklemek için ek bir ödenek kanunu çıkaracağını duyurdu; ayrıca yazlık kalesini ve arazisinin bir kısmını satarak büyük bir kişisel bağışta bulundu. "Bu ulusun, bu on yıl sona ermeden önce, dünyayı tiran-ejderhanın kadim belasından kurtarma hedefine ulaşmaya kendini adanması gerektiğine inanıyorum."

Böylece zamana karşı büyük bir teknolojik yarış başladı. Ejderha karşıtı mermi kavramı basitti, ancak bunu gerçeğe dönüştürmek için her biri düzinelerce zaman alıcı adım ve yanlış adım gerektiren binlerce küçük teknik soruna çözüm gerekiyordu. Test füzeleri ateşlendi ancak etkisiz olarak yere düştü veya yanlış yöne uçtu. Trajik bir kazada, yoldan sapan bir füze bir hastaneye düştü ve birkaç yüz hastayı ve personeli öldürdü. Ama artık gerçek bir amaç ciddiyeti vardı ve testler enkazdan cesetler çıkarılırken bile devam etti.

Sınırsız kaynaklara ve teknisyenlerin gece gündüz 24 saat çalışmasına rağmen, kralın teslim tarihi yerine getirilemedi. On yılın sonunda ejderha hala hayatta ve iyi durumdaydı. Ama çabalar giderek nihayete yaklaşıyordu. Bir prototip füze başarıyla ateşlendi. Pahalı kompozit malzemedan yapılan çekirdeğin üretiminin tamamlanması; tam olarak test edilmiş ve hataları giderilmiş füze kabuğunun içine yükleneceği bitirme tarihi ile aynı zamana denk gelecek şekilde planlanmıştı. Lansman tarihi, projenin resmi açılışından tam on iki yıl sonra, bir sonraki yılın Yeni Yıl Arifesi olarak belirlendi. O yılın en çok satan Noel hediyesi, günleri sifira kadar geri sayan, geliri mermi projesine giden bir takvimdi.

Kral, önceki anlamsız ve düşüncesiz benliğinden kişisel bir dönüşüm geçirmişti. Artık laboratuvarlarda ve üretim tesislerinde, işçileri cesaretlendirerek ve emeklerini överek elinden geldiğince sahada çok zaman harcıyordu. Bazen bir uyku tulumu getirir ve geceyi gürültülü bir makine zemininde geçirirdi. Hatta füze çalışmalarının teknik yönlerini inceledi ve anlamaya çalıştı. Ancak kendisini manevi destek vermekle sınırladı ve teknik ve yönetsel konulara karışmaktan kaçındı.

Yeni Yıldan yedi gün önce, neredeyse on iki yıl önce projeyi savunan, arkasında duran projenin baş yöneticisi olan kadın, kraliyet şatosuna geldi ve kralla acil bir görüşme talep etti. Kral notu aldığı anda, yıllık Noel yemeğinde isteksizce ağırladığı yabancı devlet adamlarından özür diledi ve bilim adamının beklediği özel odaya aceleyle gitti. Her zaman olduğu gibi kadın, uzun çalışma saatlerinden dolayı solgun ve yıpranmış görünüyordu. Ancak bu akşam kral, onun gözlerinde bir rahatlama ve tatmin ışığı görebileceğini de düşündü.

Bilim insanı kadın füzenin konuşlandırıldığını, çekirdeğin yüklendiğini, her şeyin üç kez kontrol edildiğini, fırlatmaya hazır olduklarını ve kralın nihai onayını istediklerini söyledi. Kral bir koltuğa çöktü ve gözlerini kapadı. Zor düşünüyordu. Mermiyi bu gece, bir hafta erken fırlatarak yedi yüz bin kişi kurtarabilirdi. Ancak bir şeyler ters giderse, mermi hedefini iskalarsa ve bunun yerine dağa çarparsa bu bir felaket olurdu. Sıfırdan yeni bir çekirdek inşa edilecek ve proje yaklaşık dört yıl geriye gidecekti. Neredeyse bir saat boyunca sessizce orada oturdu. Bilim adamı tam uykuya daldığına ikna olmuşken kral gözlerini açtı ve kararlı bir sesle şöyle dedi: "Hayır. Hemen laboratuvara dönmeni istiyorum. Kontrol etmenizi ve ardından her şeyi yeniden kontrol etmenizi istiyorum." Bilim adamı, iç çekmesine engel olamadı; ama kral başını salladı ve gitti.

Yılın son günü soğuk ve bulutluydu, ancak rüzgâr yoktu, bu da iyi kalkış koşulları anlamına geliyordu. Güneş batıyordu. Teknisyenler son ayarlamaları yapmakta ve her şeyi son defa kontrol etmekle meşguldüler. Kral ve en yakın danışmanları, fırlatma rampasına yakın bir platformdan gözlem yapıyorlardı. Daha uzakta, bir çitin arkasında, büyük olaya tanık olmak için çok sayıda insan toplanmıştı. Büyük bir saat geri sayımı gösteriyordu: Elli dakika kalmıştı.

Bir danışman kralın omzuna dokundu ve dikkatini çite çekti. Biraz kargaşa oldu. Görünüşe göre biri çitin üzerinden atlamış ve kralın oturduğu platforma doğru koşuyordu. Güvenlik onu hemen yakaladı. Adam kelepçelendi ve götürüldü. Kral dikkatini yeniden fırlatma rampasına ve arkadaki dağa çevirdi. Önünde, ejderhanın karanlık çökmüş silüetini görebiliyordu.

Yirmi dakika kadar sonra, kelepçeli adamın perondan kısa bir mesafede yeniden ortaya çıktığını gören kral şaşırıldı. Adamın burnu kanıyordu ve ona iki güvenlik görevlisi eşlik ediyordu. Adam çıldırmış gibi görünüyordu. Kralı gördüğünde adam son nefesle bağırma başladı: "Son tren! Son tren! Son treni durdurun!"

"Bu genç adam kim?" dedi kral. "Yüzü tanıdık geliyor ama tam olarak çıkaramıyorum. Ne istiyor? Yukarı çıkmasına izin ver."

Genç adam, ulaştırma bakanlığında küçük bir memurdu ve çılgınlığının nedeni, babasının dağa giden son trende olduğunu keşfetmesiydi. Kral, herhangi bir aksamanın ejderhanın hareket etmesine ve şimdi zamanının çoğunu geçirdiği dağın önündeki açık alanı terk etmesine neden olacağından korkarak tren trafiğinin devam etmesini emretti. Genç adam, dağ terminaline varması gereken zamandan beş dakika önce son tren için geri çağırma emri vermesi adına kralla yalvardı.

"Yapamam," dedi kral, "riske giremem."

"Ama trenler sık sık beş dakika geç hareket ediyor. Ejderha fark etmeyecek! Lütfen!"

Genç adam kralın önünde diz çökmüş, babasının ve son trendeki diğer bin yolcunun hayatını kurtarması için ona yalvarıyordu.

Kral, genç adamın yalvaran, kanlı yüzüne baktı. Ama dudağını ısırıp ve başını salladı. Gardiyanlar onu platformdan indirirken genç adam inlemeye devam etti: "Lütfen! Son treni durdurun! Lütfen!"

Kral, bir süre sonra, feryat aniden kesilene kadar sessiz ve hareketsiz durdu. Kral başını kaldırıp geri sayım saatine baktı: Beş dakika kaldı.

Dört dakika. Üç dakika. İki dakika.

Son teknisyen fırlatma rampasından ayrıldı.

30 saniye. 20 saniye. On, dokuz, sekiz...

Bir ateş topu fırlatma rampasını sardığında ve füze fırlatıldığında, seyirciler içgüdüsel olarak parmak uçlarına kadar yükseldiler ve tüm gözler roketin art yakıcılarından uzaktaki dağa doğru giden beyaz alevin ön ucuna sabitlendi. Kitleler, kral, yukarı ve aşağı tabakadan, genç ve yaşlı herkes, sanki o anda tek bir farkındalığı, tek bir bilinçli deneyimi paylaşıyorlardı: Karanlığa doğru fırlayan, insan ruhunu somutlaştıran o beyaz alev, korkusu ve umudu... Kötülüğün kalbine vuruyor. Ufuktaki siluet yuvarlandı ve düştü. Toplanan kitlelerden binlerce saf neşe sesi yükseldi ve saniyeler sonra sanki Dünya rahat bir nefes alıyormuş gibi çökmekte olan canavardan sonra sağır edici bir gümbürtüyle gürültüye katıldı. Yüzyıllar süren baskıdan sonra, insanlık sonunda ejderhanın zalim tiranlığından kurtuldu.

Sevinç çığlığı, sevindirici bir ilahiye dönüştü: "Yaşasın kral! Yaşasın hepimiz!" O gece herkes gibi kralın danışmanları da çocuklar kadar mutlu; birbirlerine sarılıp kralı tebrik ettiler: "Başardık! Yaptık!"

Ama kral kırık bir sesle cevap verdi: "Evet, başardık, bugün ejderhayı öldürdük. Ama kahretsin, neden bu kadar geç başladık? Bu beş, belki on yıl önce yapılabilirdi! Milyonlarca insan ölmek zorunda kalmazdı."

Kral platformdan indi ve yerde oturan kelepçeli genç adama doğru yürüdü. Orada dizlerinin üzerine çöktü. "Beni affet! Aman Tanrım, lütfen beni bağışla!"

Yağmur büyük, ağır damlalar halinde yağmaya başladı, toprağı çamura çevirdi, kralın mor cübbesini ıslattı ve genç adamın yüzündeki kanı eritmeye başladı. "Babanız için çok üzgünüm" dedi kral.

"Senin hatan değil," diye yanıtladı genç adam. "On iki yıl önce şatodaki anı hatırlıyor musun? Büyükannesini geri getirmeni isteyen ağlayan küçük çocuk - o bendim. O zaman, istediğim şeyi yapamayacağını fark etmemiştim. Bugün babamı kurtarmanı istedim. Yine de bunu fırlatmayı tehlikeye atmadan yapmak imkansızdı. Ama hayatımı, annemi ve kız kardeşimi kurtardın. Bunun için size nasıl yeterince teşekkür edebiliriz?"

Kral kalabalığı işaret ederek, "Onları dinle," dedi. "Bu gece olanlar için beni alkışlıyorlar. Ama kahraman sensin. Sen haykırdın. Bizi kötülüğe karşı topladın." Kral, bir muhafıza işaret ederek adamın kelepçelerini açmasını emretti. "Şimdi annene ve kardeşine git. Siz ve aileniz sarayımda her zaman hoş karşılanacaksınız ve istediğiniz her şey- eğer benim gücüm dahilindeyse- verilecektir."

Genç adam gitti ve sağanak yağmurda toplanmış kraliyet maiyeti, hala çamurda diz çökmekte olan hükümdarlarının etrafında toplandı. Yağmurla giderek daha fazla mahvolan süslü moda kıyafetleri arasında, bir grup pudralı yüz; neşe, rahatlama ve karışıklığın üst üste binmiş anlamlarını ifade ediyordu. Son bir saatte çok şey değişmişti: Açık bir gelecek hakkı yeniden kazanılmıştı, ilkel bir korku ortadan kalkmıştı ve uzun süredir devam eden birçok varsayım altüst olmuştu. Şimdi bu alışılmadık

durumda onlardan ne istendiğinden emin değillerdi, sanki zeminin hala durup durmayacağını araştırıyor, bakışları değiş tokuş ediyor ve bir tür işaret bekliyormuş gibi tereddütle orada duruyorlardı. Sonunda kral ayağa kalktı ve ellerini pantolonunun kenarlarına sildi.

En kıdemli saray mensubu cesaretini topladı ve sordu:

"Majesteleri, şimdi ne yapacağız?"

"Sevgili dostlarım," dedi kral, "uzun bir yol kat ettik... ama yolculuğumuz daha yeni başladı. Türümüz bu gezegende genç. Bugün yine çocuklar gibiyiz. Gelecek önümüzde açık duruyor. Bu geleceğe gideceğiz ve geçmişte yaptığımızdan daha iyisini yapmaya çalışacağız. Şimdi zamanımız var - işleri doğru yapmak için zamanımız, büyümek için zamanımız, hatalarımızdan ders almamız için zamanımız, daha iyi bir dünyayı yavaşça inşa etmek için zamanımız ve ona yerleşmek için zamanımı var. Bu gece, krallığın tüm çanları gece yarısına kadar, ölü atalarımızı anmak için çalsın ve gece yarısından sonra güneş doğana kadar ejderhaya karşı zaferimizi kutlayalım. Ve önümüzdeki günlerde... Sanırım bazı düzenlemeler var!"

AHLAK DERSİ

Yaşlanmayla ilgili hikâyeler geleneksel olarak ağırbaşlı bir şekilde ona uyum ihtiyacına odaklanmıştır. Azalan dinçlik ve yaklaşan ölüm için önerilen çözüm, pratik ilişkilerde ve kişisel ilişkilerde kapanışı sağlama çabasıyla birlikte kaçınılmaz olanı kabul etmektir. Yaşlanmayı önlemek veya geciktirmek için hiçbir şey yapılamayacağı göz önüne alındığında, bu odaklanma mantıklıydı. Kaçınılmaz olan hakkında endişelenmek yerine, iç huzur hedeflenebilir.

Bugün farklı bir durumla karşı karşıyayız. Yaşlanma sürecini yavaşlatmak için hâlâ etkili ve kabul edilebilir araçlardan yoksun olsak da[1], öngörülebilir gelecekte bu tür araçların geliştirilmesine yol açabilecek araştırma yönlerini belirleyebiliriz. Pasif kabulü öğütleyen "ölümcü" hikayeler ve ideolojiler artık zararsız teselli kaynakları değil. Acilen ihtiyaç duyulan eylemin önündeki ölümcül engellerdir.

Pek çok seçkin teknoloji uzmanı ve bilim adamı, insan yaşlanmasını geciktirmenin ve sonunda durdurmanın ve tersine çevirmenin mümkün olacağını söylüyor [2]. Şu anda, zaman ölçeği veya belirli araçlar hakkında çok az fikir birliği olmakla birlikte hedefe ulaşılabileceği konusunda bir fikir birliği de yoktur. Masalla ilgili olarak (burada yaşlanma ejderha tarafından temsil edilir) yalnız bilgenin ejderhanın nihai ölümünü öngördüğü ile ikonoklast ejderologlarının akranlarını ejderha pullarından daha sert olan kompozit bir malzeme olduğunu kanıtlayarak ikna ettikleri bir aşamadayız.

Masalın sunduğu etik argüman basittir: Masaldaki insanların ejderhadan kurtulmaları için açık ve zorlayıcı ahlaki nedenler vardır. İnsan yaşlanmasıyla ilgili durumumuz, masaldaki insanların ejderhayla ilgili durumuna çok benzer ve etik olarak aynıdır. Bu nedenle, insan yaşlanmasından kurtulmak için ikna edici, sağlam ahlaki nedenlerimiz var.

Argüman, *kendi başına* yaşam süresinin uzatılması lehinde değildir. Yaşamın sonuna fazladan hastalık ve sakatlık yılları eklemek anlamsız olurdu. Argüman, insan *sağlığı süresini* mümkün olduğunca uzatmaktan yanadır. Yaşlanma sürecini yavaşlatarak veya durdurarak, sağlıklı insan ömrü uzatılabilir. Böylelikle bireyler, ölecekleri yaşlarda sağlıklı, dinç ve üretken kalabileceklerdir.

Bu genel ahlaka ek olarak, bir dizi daha özel ders vardır:

(1) *Tekrarlayan bir trajedi, hayatın bir gerçeği, bir istatistik haline geldi.* Masalda, insanların beklentileri ejderhanın varlığına uyum sağladı, öyle ki birçok kişi onun kötülüğünü algılayamaz hale geldi. Yaşlanma

da, akıl almaz miktarda insan ıstırabının ve ölümünün başlıca nedeni olmasına rağmen “hayatın bir gerçeği” haline geldi.

(2) *Teknolojiye statik bir bakış.* İnsanlar, geçmişte tüm girişimler başarısız olduğu için ejderhayı öldürmenin asla mümkün olmayacağını düşündüler. Hızlandırılmış teknolojik ilerlemeyi hesaba katamadılar. Benzer bir hata, yaşlanma için tedavi şansını hafife almamıza mı neden oluyor?

(3) *Yönetim kendi amacı haline geldi.* Ekonominin yedide biri ejderha yönetimine gitti (bu aynı zamanda ABD'nin sağlık hizmetlerine harcadığı GSYİH'nın bir kısmıdır). Zarar sınırlaması o kadar özel bir odak noktası haline geldi ki, insanların altta yatan nedeni ihmal etmesine neden oldu. Yaşlanmayı durdurmak için kamu tarafından finanse edilen devasa bir araştırma programı yerine, sağlık bütçemizin neredeyse tamamını sağlık hizmetlerine ve bireysel hastalıkları araştırmaya harcıyoruz.

(4) *Sosyal fayda, insanlar için iyi olandan bağımsız hale geldi.* Kralın danışmanları, ejderha karşıtlarının neden olabileceği olası sosyal sorunlardan endişe duyuyorlardı. Ejderhanın ölümünden bilinen hiçbir sosyal fayda gelmeyeceğini söylediler. Bununla birlikte, nihayetinde, sosyal düzenler insanların yararınadır ve hayatlarının kurtarılması genellikle insanlar için iyidir.

(5) *Orantı duygusu eksikliği.* Bir kaplan bir çiftçiyi öldürdü. Bir grup çingiraklı yılan bir köye musallat oldu. Kral kaplandan ve çingiraklı yılanlardan kurtuldu ve böylece halkına bir hizmette bulundu. Yine de hatalıydı çünkü önceliklerini yanlış anladı.

(6) *Güzel ifadeler ve içi boş retorik.* Kralın ahlak danışmanı, insan onuru ve türe özgü doğamız hakkında, belagatli bir şekilde konuştu [3]. Yine de retorik, ahlaki gerçekliği ifşa etmekten ziyade saklayan bir sis perdesiydi. Çocuğun net olmayan fakat dürüst ifadesi davanın temel gerçeğine işaret ediyor: Ejderha kötü; insanları yok eder. Bu aynı zamanda insan yaşlanmasıyla ilgili de temel gerçektir.

(7) *Aciliyeti takdir etmemek.* Hikâyenin sonlarına kadar kimse neyin tehlikede olduğunu tam olarak anlayamadı. Ancak kral, yalvaran genç adamın kanlı yüzüne bakarken, trajedinin boyutu ortaya çıkıyor. Yaşlanmaya çare aramak, belki bir gün çözmeye çalışacağımız sıradan sorunlardan birisi değil. Bu acil, çığlık atan ahlaki bir zorunluluktur. Odaklanmış bir araştırma programına ne kadar erken başlarsak, sonuçları o kadar çabuk alırız. Yaşlanmaya karşı tedaviyi 24 yıl yerine 25 yıl içinde bulmamız oldukça önemli: Zira küçük bir zaman diliminde dahi sonuç olarak Kanada'dan daha büyük bir nüfus ölecek. Bu konuda, zaman, dakikada yaklaşık 70 insanın yaşamına eşittir. Sayaç bu kadar hiddetli bir hızla çalışırken, oyalanmayı bırakmalıyız.

(8) *“Ve önümüzdeki günlerde... Sanırım yeniden yapılanmamız var!”* Kral ve halkı, kutlamalarından kurtulduklarında bazı büyük zorluklarla karşılaşacaklar. Topluları, ejderhanın varlığıyla o kadar şartlandırılmış ve deforme olmuştur ki, şimdi korkutucu bir boşluk var. Yaşamları, alışılmış üç on yıllık dönemin ötesinde gelişen bir şekilde dinamik ve anlamlı tutacak koşullar geliştirmek için hem bireysel hem de toplumsal düzeyde yaratıcı bir şekilde çalışmak zorunda kalacaklar. Neyse ki, insan ruhu uyum sağlamada iyidir. Sonunda karşılaşabilecekleri bir diğer konu da aşırı nüfustur. Belki insanlar daha sonra ve daha seyrek olarak çocuk sahibi olmayı öğrenmek zorunda kalacaklar. Belki daha verimli teknolojiyi kullanarak daha büyük bir nüfusu sürdürmenin yollarını bulabilirler. Belki bir gün uzay gemileri geliştirecekler ve kozmosu kolonileştirmeye başlayacaklar. Kendi maceramızda biraz ilerleme kaydetmeye çalışırken, şimdilik uzun ömürlü masal insanlarını bu yeni zorluklarla boğuşmaları için bırakabiliriz [4].

[1] Kalori kısıtlaması (kalorisi düşük ama besin değeri yüksek bir diyet), test edilen tüm türlerde maksimum ömrü uzatır ve yaşa bağlı hastalıkların başlamasını geciktirir. Rhesus ve sincap

maymunları üzerinde devam eden bir çalışmanın ön sonuçları benzer etkiler gösteriyor. Kalori kısıtlamasının türümüz için de işe yaraması oldukça muhtemel görünüyor. Bununla birlikte, çok az insan, kendilerini ömür boyu açlık diyetine sokmaya istekli olacaktır. Bazı araştırmacılar, aç kalmamıza gerek kalmadan düşük kalori alımının arzu edilen etkilerini ortaya çıkaran kalori kısıtlamanın benzer yöntemlerini arıyorlar. (Bkz. örn. Lane, M. ve diğerleri (1999) "İnsan olmayan primatlarda yaşlanmanın beslenme modülasyonu", *J. Nutr. Health & Aging*, 3(2): 69-76.)

[2] Uluslararası Biyomedikal Gerontoloji Derneği'nin 10. Kongresi'nde yakın zamanda yapılan kamuoyu yoklamasında, katılımcıların çoğunluğu orta yaşlı farelerin kapsamlı fonksiyonel gençleşmesinin 10-20 yıl içinde gerçekleşmesinin ya mümkün ya da "imkânsız olmadığını" düşündüklerini ortaya koydu. (de Grey, A. (2004), "Yaşamın uzatılması araştırmasının geleceği üzerine açık tartışma raporu", (Annals NY Acad. Sci., 1019, baskıda)). Ayrıca bkz. de Grey, A., B. Ames, et al. (2002) "SENS konuşma zamanı: insan yaşlanmasının değişmezliğini eleştirmek," *Sağlıklı Yaşam Süresini Artırmak: Konvansiyonel Önlemler ve Doğuştan Yaşlanma Sürecini Yavaşlatmak: Uluslararası Biyomedikal Gerontoloji Derneği'nin Dokuzuncu Kongresi*, ed. D. Harman (Annals NY Acad. Sci. 959: 452-462); ve Freitas Jr., R.A., *Nanomedicine, Vol. 1* (Landes Bioscience: Georgetown, TX, 1999).

[3] Bkz. Kass, L. (2003) "Ageless Bodies, Happy Souls: Biotechnology and the Pursuit of Perfection," *The New Atlantis*, 1.

[4] Özellikle Heather Bradshaw, Roger Crisp, Aubrey de Grey, Katrien Devolder, Joel Garreau, John Harris, Andrea Landfried, Toby Ord, Susan Rogers, Julian Savulescu, Ian Watson ve Kip Werking dâhil olmak üzere daha önceki taslaklar hakkında yorumları için birçok kişiye minnettarım. Ayrıca Adi Berman'a, Pierino Forno'ya, Didier Coeurnelle'e ve masalı başka dillere çeviren diğerlerine ve bu sözcüğün yayılmasına yardımcı olan ya da cesaret veren herkese çok minnettarım. Teşekkürler!